

Лоскоріх Г. Л.,
доктор філософії спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
заступник завідувача кафедри обліку і аудиту;
Хміль А.А.,
магістрант,
освітня програма «Міжнародний облік і оподаткування»;
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ

Динамічний розвиток ринкових відносин в Україні, адаптація національної облікової системи до міжнародних стандартів, наявність підприємств різних форм власності сприяють підвищенню вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів до якості облікової інформації, яка стосується фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання задля підвищення рівня рентабельності і конкурентоспроможності компанії, що, у свою чергу, належним чином не може бути представлено без раціональної організації обліку. Ефективна організація облікового процесу розпочинається саме із розроблення Наказу про облікову політику (або Положення про облікову політику) – першого і головного внутрішнього документу, який регламентує порядок ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності на підприємстві.

Слід наголосити на тому, що не існує єдиного загальноприйнятого визначення терміну «облікова політика» серед науковців, що визначає актуальність даної теми й необхідність проведення подальших дослідження. Правильне трактування й чітке розуміння облікової політики зменшить ризик неоднозначного розуміння її сутності, а отже забезпечить ефективну організацію облікової системи управління діяльністю і на рівні самого суб'єкта господарювання. Основні підходи до морфологічної декомпозиції дефініції «облікова політика» на основі національних і закордонних праць науковців представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Морфологічна декомпозиція дефініції «облікова політика»

№ з/п	Базова категорія	Дефініція терміну	Джерело
1.	Система	Система принципів правил, методів, форм, процедур, організації і побудови бухгалтерського обліку.	[4, с. 49]

Продовження табл. 1

№ з/п	Базова категорія	Дефініція терміну	Джерело
		Система способів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що використовується підприємством для інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень і передбачає найбільш достовірне відображення фактів господарської діяльності.	[8, с. 54]
2.	Сукупність	Сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, які були обрані підприємством.	[3, с. 88]
Сукупність конкретних методів і способів організації та форм ведення бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил та особливостей його роботи.		[7]	
Сукупність методів, інструментів, процедур і додаткових положень, необхідних для реалізації норм Закону про бухгалтерський облік, з урахуванням індивідуальних особливостей даного підприємства, дотримання яких є обов'язковим для нього.		[2, с. 7]	
3.	Інструмент	Інструмент, завдяки якому існує можливість оптимального поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку	[8, с. 10]
Інструмент історичного та поточного обліку, попередньої оцінки господарських фактів, прогнозування, планування і внутрішньогосподарського контролю, а також інструмент перетворення інформації про господарські події в облікові показники згідно з потребами фінансової звітності та управління виробничою системою		[5, с.]	
4.	Домовленості й практика	Домовленості й практика, що проявляються у сукупності принципів, методів і процедур, які використовує підприємство для складання та подання фінансової звітності з метою її гармонізації та створення єдиних підходів до визначення, визнання й оцінки окремих її елементів	[9, с. 25]
Конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, які застосовуються або впроваджуються суб'єктом господарювання для підготовки та подання фінансової звітності.		[1, с. 61]	

На основі проведеної морфологічної декомпозиції дефініції можна виокремити ті теоретичні базові категорії, які лежать в основі тлумачення терміну «облікова політика»: сукупність, система, інструмент, домовленості й практика.

Отож, на основі дослідження, пропонуємо під терміном «облікова політика» розуміти цілісну систему, яка складається із сукупності принципів, методів, процедур, інструментів, домовленостей та практик, які прийняті та використовуються підприємством, враховуючи особливості його діяльності та загальноприйняті стандарти, для ведення бухгалтерського обліку, складання й подання фінансової звітності.

Відповідно до норм Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 1, облікову політику визначено як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [11, 12]. У міжнародній практиці використовують термін «облікові політики», що означає конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності [10]. Головна різниця тлумачень полягає у тому, що у міжнародній практиці визначено, що метою використання облікової політики є складання і подання фінансової звітності – тобто узагальнення даних про фінансово-господарську діяльність у вигляді достовірних показників, а бухгалтерський облік при цьому не згадується.

Зазвичай формування облікової політики відбувається на трьох рівнях [4]:

- 1) міждержавному – розробка правил і принципів функціонування бухгалтерського обліку в межах об'єднання держав;
- 2) державному – встановлення загальних правил, стандартів ведення бухгалтерського обліку;
- 3) підприємства – сукупність способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку, що прийняті на підприємстві та відповідають особливостям його діяльності

Погоджуємось із Засадним Б. А. [6], який наголошує на тому, що облікову політику слід формувати і на галузевому рівні, адже у кожного виду діяльності є свої характерні особливості по окремих ділянках обліку, тобто суб'єкту господарювання слід розробляти свій власний найоптимальніший варіант облікової політики з врахування потреб її користувачів.

Враховуючи вищезазначене вважаємо, що облікову політику потрібно регулювати на декількох рівнях: міждержавному, державному, галузевому

і окремого суб'єкта господарювання, а відповідно суб'єкти її визначаються у залежності від цих рівнів формування.

Отож, облікова політика характеризується багаторівневистю та визначається на національному рівні принципами, методами і процедурами, а на міжнародному – принципами, основами, домовленостями, правилами та практиками. Поняття облікової політики є багатогранним, яке потребує подальших досліджень з метою визначення її впливу на економічний потенціал бізнесу загалом, і показники фінансової звітності зокрема.

Список використаних джерел

1. Nangih, E., Wali, S. C., & Anyanwu, P. O. (2021). Accounting Policies, Management Judgements And Financial Reporting Quality Of Small And Medium Enterprises In Nigeria: A Survey. *International Journal of Finance Research*, 2(2), 58-70. <https://doi.org/10.47747/ijfr.v2i2.326>
2. SZAMKÓ JÓZSEFNÉ: Központi és önkormányzati költségvetési szervek számviteli politikája, számlarendje, SALDO, 2010., p. 7.
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. для студ. вузів спец. 7.050106 «Облік і аудит». Житомир: ЖІТІ, 2000. 640 с.
4. Герасимович І. А. Організація облікової політики сучасного підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 7. С. 49–53. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/11.pdf
5. Житний П. Системний аспект облікової політики. Бухгалтерський облік і аудит. 2006. № 1. С.62-65.
6. Засадний Б. А. Формування облікової політики в системі бухгалтерського обліку підприємств. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 12(2). С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_12%282%29__31
7. Кужельний М. В. Теорія бух обліку : підруч. Київ: КНЕУ, 2001. 334 с.
8. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с.
9. Кучеренко Т. Регламентування облікової політики фінансової звітності. Бухгалтерський облік і аудит. 2009. № 5. С. 24–34.
10. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--perekladukrainskoiiu-movoiu---rik?category=dohidna-politika&subcategory=buhgalterskij-oblik>
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджене наказом Міністерства

фінансів України від 07 лютого 2013р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Лубенченко В. М.,
інженер з автоматизації
ТОВ АФ «Бухгалтер – Лугань»

«CASE WARE WORKING PAPERS» чи , «1С:АУДИТ-КОНТРОЛЬ (+) ДЛЯ УКРАЇНИ»?

Автоматизація процесу аудиту є сьогоднішнім і майбутнім аудиту, забезпечуючи конкурентні переваги аудиторським фірмам, про що свідчать дослідження вітчизняних науковців та практиків аудиту. Дослідники розглядали значну кількість прикладних програм для забезпечення аудиторської перевірки Audit Expert, Project Expert, AuditXP «Комплекс Аудит», «ІНЕК: АФСР», «КІТ. Аудит», Audit NET [1, 2, 3, 4, 5]. Після повномасштабного вторгнення в Україну російської федерації аудиторські фірми України зосереджують свою увагу на знаних міжнародних розробках та на розробках вітчизняних фахівців. Опитування аудиторських фірм, що входять до 4 розділу Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності і перевіряють підприємства суспільного інтересу, свідчить, що де – які з них віддають перевагу програмному забезпеченню «CaseWare Working Papers» чи мережевим розробкам. Популярності надуває вітчизняне програмне забезпечення «1С: Аудит-Контроль (+) для України» та «ІТ Audit UA». Порівняння програм «CaseWare Working Papers» «1С:Аудит-Контроль (+) для України» наведено в таблиці 1.

Програмні рішення CaseWare забезпечують універсальні та надійні рішення для бухгалтерів, аудиторів, менеджерів, використовуються в корпоративному секторі, де часто доводиться працювати з великим обсягом інформації. Розробник продукту є провідною міжнародною компанією, яка автоматизує процеси фінансового контролю, аудиту та звітності відповідно до міжнародних стандартів, та представлена майже в 130 країнах світу, що свідчить про її визнання аудиторською спільнотою.